

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA – TILI DARSLARIDA ZAMONAVIY
INNOVATSION PEDAGOGIK TEHNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH**

Kakishova Gulnar Meretdudy qizi

*Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika
instituti Turkiy tillar fakulteti Turkman
tili va adabiyoti yo'nalishi 1-D bosqich talabasi*

Gayipova Leylo Shuxrat qizi

*Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika
instituti Turkiy tillar fakulteti Turkman
tili va adabiyoti yo'nalishi 1-D bosqich talabasi*

Qaqabayeva Mahim Kakamirat qizi

*Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika
instituti Turkiy tillar fakulteti Turkman
tili va adabiyoti yo'nalishi 1-D bosqich talabasi*

Annotatsiya: *Hozirda mamlakatimizda ona tilini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilib, maktablarda, ta'lim muassasalarida ona tilini o'qitishda turli innovatsion va pedagogik texnologiyalardan foydalanish ustuvorlik kasb etmoqda. Ushbu maqola boshlang'ich sinflarda ona tilini o'qitish metodikasiga bag'ishlangan.*

Kalit so'zlar: *Ta'lim, pedagogik texnologiya, interfaol metodlar, axborot texnologiyalar, metod.*

“Inovatsiya” tushunchasi lug'aviy jihatdan ingliz tilidan tarjima qilinganda (innovatsion) “yangilik kiritish” degan ma'noni anglatdi. Ta'lim oluvchida yangi g'oya, me'yor, qoidalarni yaratish, o'zga shaxslar tomonidan yaratilgan ilg'or g'oyalar, me'yor qoidalarni tabiiy qabul qilishga oid sifatlar, malakalarni shakllantirish imkoniyatini yaratadigan ta'lim. O'quvchilarga har tamonlama samarali foyda beradi. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish madaniyatini o'stiradi ya'ni zamonga bop o'qitish metodlarini o'rgatadi.

Ta'lim o'qituvchi va o'quvchi ortasidagi olib borilayotgan faoliyat hisoblanadi. Darslarda o'qituvchi o'z bilimi, ko'nikma va malakalarini mashg'ulotlar vositasida yordamida o'quvchilarga yetkazadi. Boshlang'ich sinflarda ona – tili o'qitish metodikasi fanining predmeti o'quvchilarga o'zbek tilini o'rganish yo'llari va vositalari, ona tilini egallash, ya'ni nutqni, o'qish va yozishni, grammatika va imloni o'zlashtirib olish to'g'risidagi ilmdir. Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasi yuqori sinflarda sinflarda ona tili o'qitish metodikasining dastlabki bosqichi bo'lib, u tekshiradigan masalalarini boshlang'ich sinf o'quvchilarga tadbiquan (muvofig ravishda) o'rgatadi. Shu bilan birgalikda, boshlang'ich sinflarda ona-tili o'qitish metodikasining o'ziga xos xususiyatlari mavjud.

Shundan kelib chiqqan holda , boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasi fani quyidagi vazifalarini bajaradi:

1. Boshlang'ich sinflarda ona tili kursining mazmuni, xat- savod, o'qish, grammatika, imlo, nutq o'stirish kerak.

2. O'qish va yozuvdan , bilim va ko'nikmalarning shakillanish jarayonini ham bu jarayonda o'quvchilarda duch keladigan qiyinchiliklarni o'rganish , xatolarning sababini tahlil qilish , tog'rilashga yordam beradigan ish turlarini ishlab chiqish.

3. Boshlang'ich sinflarda materialini o'quvchilar aniq tushinishi , puxta o'zlashtirishiga ya'ni ularning zehinini , xotirasini , kuzatuvchanligini , yodda saqlashini , mantiqiy taffakkurini ijodiy o'ylashlarini, nutqini o'stirishga yordam beradi.

Hozirki kunda ta'lim jarayonida interfaol metodlar va axborot texnologiyalarini o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish kundan-kunga ortib bormoqda. Bugunki kunda ta'limda "Aqliy hujum", "Fikrlar hujumi", "Tarmoqlar" metodi, "Sinkveyn", "BBB" , "Oxirgi so'zni men aytay", kabi zamonaviy texnologiyalar qollanmoqda. O'zbekistan kelajagi bo'lmish yoshlar tarbiyasiga jiddiy e'tibor qaratildi. "Aql zakovatli yuksak ma'naviyatli yoshlarni tarbiyala olsakina oldimizga qo'ygan maksadlarga erisha olamiz, yurtimizda faravonlik va tarraqiyot qaror topadi," - deya prezidentimiz o'sha "Barkamol avlod orzusi" nomli kitobida. Hozirki kunda ta'lim proseslarini zamonaviy innovatsion texnologiyalarini oquv jarayonida olinib bo'rilmogda. Ta'limga bolgan, darsga bolgan , qiziqishlari kundan- kunga ortib bormogda bularning sababi, innovatsion texnologiyalardan ya'ni interfaol metodlardan foydalanib dars otishdir. Dars jarayonida turli qiziqarli metodlardan foydalanib, oquvchilarning fikrlanishlarini dunyoqarayishlarini, har taraflama oylanish psihikasini , mustaqqil ijodiy oylash va mustaqqil ish ko'rish va ijodkorligini o'stiradi. Zamonaviy innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanib oquvchilarga yanada oldingidan ham kuchli bilim berishni hohlagan holda foydalanamiz va birinchi prezidentimiz aytganidek:

"Har qarichi muqaddas bo'lgan ona yerimizga nisbatan farzantlarimizda g'urur va iftixor , sadoqat tuyg'ularni uyg'otish uchun bugun nima qilyapmiz , degan savolga javobga javob izlab ko'raylik ," – degan fikrlariga ta'lim va tarbiya berishning zamonaviy usullarini tadbiiq etish orqali ko'zlangan maqsadga erishishga imkoniyatdir.

Ma'lumki interfaol motodlarning yuzdan ortiq turi mavjud bo'lib ularning aksariyati tajriba- sinovdan o'tib yaxshi natija bergan. Keng qo'llaniladigan usullar "Klaster", "Aqliy hujum", "Davom yettir", "Muammoli vaziyat", kabilardan foydalanib , darsda samarali natijalarga erishish mumkin.

1. Darsning o'tilgan mavzuni so'rash qismida " Sinkveyn", " Teskari test ", "Aql charxi", metodlarini,
2. Yangi mavzuni tushuntirish qismida "Intert", "Pinbord",
3. "Zinama – zina "

4. Tehnologiyalarni mavzuni mustahkamlash qismida “Venn diagrammasi”, “Nilufar guli” kabi grafiklar.

5. Uyg'a vazifa berishda “FSMU”, “Klaster”, “BBXB” metodlarini qo'llash dars samaradorligini ta'minlab, o'quvchilarning bilimini oshirishga yordam beradi.

Boshlang'ich sinf ona tili darslarida asosan ko'plab qollaniladigan metodlar o'yinga asoslangan boladi. Ona tilini o'qitishda o'qituvchi bilan o'quvchining birgalikdagi faoliyatini tashkil etish shakllari, metodlari va usullari ta'lim tizimining takomillashuvi bilan bo'g'iq holda rivojlanib, yangilanib bormoqda. O'qituvchi boshlang'ich sinflarda o'qitiladigan barcha fanlarga oid darslarda so'zni aniq va to'g'ri talaffuz qilish ustida doimiy ishlab boradi, shu maqsadda ko'pincha so'zni tovush tomondan tahlil qilishdan foydalanadi. Ushbu maqolada, boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish fanlarini o'qitishda turli metodlardan foydalanish usullari haqida fikr va mulohazalar qilinadi.

Demak, interfaol usullari ona – tili va o'qish darslarida qo'llash natijasida o'qituvchilar hozirjavoblikka o'rganadi, ularning lug'at boyligi oshadi, ilmiy -nazariy bilimi yanada mustahkamlanadi. O'yin asosida tashkil qilingan dars albatta, o'quvchilarning dars bo'lgan qiziqishlarini orttiradi, qiziqish esa intilishga, bilimlarini puxta organishga olib keladi.

O'yinli texnologiyalarini amalga oshirish o'qituvchining ijodiy faoliyatini rivojlantirish metodlaridan foydalanishni taqoza qiladi. Ijodiy faoliyatning rivojlantirish metodari G.S.Altshuller, O.G.Bagdanova, A.V.Brushlinskiy va boshqalar tomonidan ishlab chiqilgan. “Aqliy hujum” metodi, “Klaster” usuli, “Kubnik usuli”, “Sinkveyn” usuli va boshqlardan samarali foydalanish mumkin.

Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda ona – tilini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar usullarini qo'llash natijasida, o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanishi, nutq rivojlanishi, tez bva to'g'ri javob berish texnologiyasi shakllanishi, bilimga ishtiyoq uyg'otishi, puxta hozirlik ko'rishga intilishi haqida ma'lumotlar berilgan. Biz bilamizki, hozirki ta'lim jarayonida o'quvchi sub'ekt bo'lishi lozim. Bunda ko'proq interfaol metodlarga e'tiborni qaratish ta'lim samaradorligini oshiradi. Hozirgi davr darslariga qo'yilgan eng muhim talablardan biri mustaqqil fikrlashga o'rgatishdir. Bugunki kunda o'qituvchilar Xorij pedagoglari tajribasini o'rganib, innovatsion metodlardan, va yangi pedagogik texnikalardan foydalanishlari lozim.

Boshlang'ich sinf ta'lim usullari odatdagi ta'lim usullaridan biroz farq qiladi, chunki boshlang'ich sinf o'quvchilari juda yosh. Ta'lim maydoni turli xil qobiliyatlar va shaxslar bilan birgalikda ishlaydigan o'quvchilar bilan bir joyda to'planadigan juda dinamik muhit sifatida ajralib turadi va o'qituvchilarning vazifasi har biri uchun o'zlarini ya'ni o'quvchilarning shaxsiy ehtiyojlarini qondirish uchun ijodiy va innovatsion ta'lim strategiyalarini amalga oshirishga qodir samarali o'qituvchilar bo'lishi muhimdir.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

4. Ona- tili o'qitish metodikasi.(K. Qopsimova , S.Matchonov).
5. <https://Moluch.ru>
<https://Cyberleninka.ru>